

אנברא, על בעלה הכהן, (2) מדין גרושה, מחמת הקול! ?

והא אמר רב אשי: כל קלא דבתר נישואין, וכגון אם נשאת לכהן, ויצא קול שהיא זונה וגרושה, לא חיישינן לו, אלא אם כן יבואו עדים על כך!

ומתרצינן: אלא הכי קאמר, אם יצא קול על שמה בעיר שהיא מקודשת, הרי זו מקודשת, ואסורה לינשא לאחר אלא בגט.

ואם חזר ויצא קול, שזו שהיתה מקודשת לפלוני, שבה וחזרה להיות מגורשת ממנו,

הרי זו מגורשת, ומותרת לכל.

טפ-א

ומבאר הגמרא: מאי טעמא?

כיון שיצא קול מחד גיסא, שהיא מקודשת, ושוברו עמו, מאידך גיסא, שהיא מגורשת, הרי הקול אסרה והקול התירה. (3)

יצא קול שגירש איש פלוני את אשתו על תנאי.

כיוון שאין אנו יודעים אם נתקיים התנאי או לא, אין אנו תולים שהיא נתגרשה, ולכן מותרת לישראל תחת בעלה הכהן.

וכן אם יצא קול שזרק לה בעלה את כסף קידושיה, למקום שהוא ספק קרוב לה ספק קרוב לו, שאין כאן קול ברור של קידושין⁽¹⁾

זו היא אמתלא שמבטלת את הקול, ולא חוששים לו.

גמרא:

שנינו במשנה: יצא עליה קול שהיא מגורשת, הרי זו מגורשת.

ותמהינן: וכי אפרינן לה, אם היא אשת כהן,

אשמועינן מגורשת, על כרחך, לקול של אחר נישואין, ודלא כרב אשי. והריטב"א תירץ, שאפילו אם קודם נישואין יצא הקול לא יתכן שאם תנשא תצטרך לצאת מחמת הקול, כיון שהיא בחזקתה עומדת, ולא מהני קול אלא לומר היום נתקדשה פלונית לפלוני יעו"ש.

3. דעת רש"י, וכן כתב הרמב"ם בפרק י' מגירושין ה"כ שאפילו אם יצא הקול של הגירושין לאחר זמן מגורשת, דקול אסרה וקול התירה.

והראב"ד השיג, שדווקא אם שני הקולות יצאו יחד, כלומר פלונית נתקדשה לפלוני ונתגרשה ממנו. וביאר המגיד משנה שלהרמב"ם בין קול ושוברו עמו אינו דומה לבין אמתלא שנחלקו בו לקמן פט ב אם צריך שתצא דווקא

דהכא משמע שבין גזילות ובין חבלות לא שכיחא. ופירש [שם סקי"ח] שהרא"ש ס"ל כר"י בתוס' בסוגיין, שגזילות דקאמר היינו גזילות שעל ידי חבלות.

1. וכ' הריטב"א, שאף על פי שאם יבואו עדים שזרק לה ספק קרוב לה ספק קרוב לו מקודשת מספק, הכא איכא שני ספקות א. דלמא הקול לא אמת. ב. דלמא קרוב לו הוי. ולהכי לא חיישינן לקלא.

2. הקשו הרמב"ן ושאר ראשונים, דלמא מתניתין באלמנה שיצא עליה שם שהיא גם גרושה, דאסורה להינשא לכהן, והוי קול של קודם נישואין. ותירצו, דאי אינה נשואה, אין חידוש יותר מיצא עליה קול שמקודשת, ולמאי

בשוק, בבולן, רבי מאיר אומר: תצא מבעלה. לפי שחוששין שזינתה.

רבי עקיבא אומר: לא תצא אלא משעה **שישאו ויתנו**, ידברו בה נשים הטוות **מוזרות** [פשתן משור, תוס' סוטה כז א] בלילה לאור הלבנה, שדרכך לדבר בחשיבות המעשים שבעיר.

אמר לו רבי יוחנן בן נורי: אם כן, לא הנחת בת לאברהם אבינו שיושבת תחת בעלה, לפי שעל כל אחת יוכלו שונאיה להוציא קול בחינם.

אמר רבא: פנויה שיצא לה שם של מזנה עם עובד כוכבים ועבד (4) שפוסלים לכהונה, ויש לכך קול בעיר, אין חוששין לאסור לה להינשא לכהן.

מאי טעמא? זנות לא שכיחא, ויש לתלות שרק מעשה פריצותא בעלמא הוא דחזו לה, ואינו פוסלה לכהונה. (5)

ומעמידה הגמרא כתנאי!

אשה (6) שאכלה בשוק או שגירגרה — הלכה כשהיא נטוית גרון בשוק, או שהניקה

(הדיוט) כיוון דלא חיישינן לזנות עד שנדע דבר ברור.

5. הריטב"א בשם רבינו פירש שרבא מדבר בנשואה שיצא עליה קול מזנה, שאין חוששין, רק תולין בפריצותא. ואף על פי שבלאו הכי הרי יצא עליה קול לאחר נישואין אין חוששין לה, הני מילי בקול של גירושין, שעוקר ומבטל הנישואין, אבל זנות ושאר דברים הפוסלים לבעלה, תצא. ועיין אחיעזר ח"א ס"ה סק"י שבאר שיטה זו.

6. התוס' פירשו שמדובר בכתולה שיצא עליה קול קודם נישואין, ונישאת לכהן שאז תצא לר' מאיר, ולר' יוחנן בן נורי אמרינן אם כן לא הנחת לאברהם אבינו בת שיושבת תחת בעלה כהן שהרי הבעל אינו יודע בקול שקודם לנישואין ויגרשנה. ולפי דברי הריטב"א בהערה 5 שרבא דיבר על נשואה שחוששין לקול זנות [אלמלי פריצותא בעלמא וכו'] אפילו לאחר נישואין, הכי נמי איירי בנשואה שלר"מ חוששין לזנות ולר' יוחנן בן נורי אמרינן אם כן לא הנחת בת לאברהם אבינו וכו'. וברמב"ם פ"ז מאיסו"ב פסק שבכתולה שיצא לה שם מזנה פריצותא

באותו יום או לא. דדווקא באמתלא שעוקרת הקידושין מעיקרא צריך שתצא ביחד עם הקול, אבל גירושין, שאינם עיקרים למפרע את הקידושין, אפילו לאחר זמן חוששים לקול להתירא. וכ"כ הריטב"א.

אבל הקשה על זה, דדילמא איכא ששמעו הקול הראשון של קידושין ולא את השני, ואתו לידי חשד, כמבואר לקמן שלא מבטלינן קלא מפני החשד ע"ש.

ובפני יהושע כתב, שמה שהכריח את רש"י והרמב"ם לפרש שמדובר בקול שלאחר כמה ימים ולא דמי לאמתלא, משום שבמשנה נאמר איזו אמתלא של גירושין, ואח"כ איזו של קידושין, ואמאי לא מפרש איזוהי אמתלא של קידושין הגירושין בעצמם, ועל כרחך קול של גירושין אינו אמתלא.

4. ובריטב"א כ' שאפילו אם לא ידוע עם מי זינתה, כיוון דאשה מזנה אינה בודקת עם מי זינתה. ומכל מקום, אם אמרה לכשר נבעלתי נאמנת, גם אם ידוע באמת שזינתה, אבל אם לא ידוע בבירור תולים שפריצותא בעלמא הוא דחזו לה. וברמב"ם פ"ז מאיסו"ב הוסיף שאפילו אם גירשה בעלה מחמת הפריצותא, מותרת לכהן

ד. יצא על פנויה קול שנישאת היום, אם אמרו שהיא נשואה לפלוני מסויים, חוששין לה, כדקתני במשנתנו.

אבל כשלא אמרו "לפלוני", אין חוששין לה.

ה. אם יצא קול: פלונית מתקדשת היום בעיר אחרת, (10) אין חוששין לה.

ו. יצא קול שהיא ממזרת, אין חוששין לה.

וכן שהיא שפחה, אין חוששין לה.

ז. יצא קול: הקדש פלוני נכסיו! אין חוששין להן, לאסור עליו להשתמש בהן.

ח. יצא קול "הפקדון פלוני נכסיו", אין חוששין להן.

אמר עולה, הא דקתני במתניתין "יצא קול שהיא מקודשת" חוששין לה, לא מדובר ששמעו רק קול הברה — שמועה.

אלא, כדי שיהו נרות, דולקות, ומטות

והתורה אמרה [דברים כב] "והיה אם לא תמצא חן בעיניו, כי מצא בה ערוות דבר".

ולהלן [שם ט] הוא אומר: "על פי שנים עדים או על פי שלושה עדים יקום דבר". ומקישם הכתוב:

מה להלן, בעדים צריך שתהא ידיעת דבר ברור.

אף כאן, במגורש את אשתו משום דבר ערווה, אינו חייב להוציא עד שיהא דבר ברור. (7) ורבא סבר כרבי יוחנן בן נורי.

תנו רבנן:

א. יצא על בתולה קול שהיא בעולה, אין חוששין לה לאוסרה להינשא לכהן (8) גדול שאסור בבעולה.

ב. יצא על פנויה קול שהיא נשואה מלפני זמן מה, אין חוששין לה.

ג. וכן אם יצא עליה קול שהיא ארוסה, (9) אין חוששין לה.

נתין ומזור שפוסלה לכהונה וע' פני יהושע.

9. האבני מילואים ס' מו סק"א כתב שהחידוש בארוסה הוא על פי דברי הרא"ש בתשובה שאם ראו מי ששלח סבלונות ואמר זו לפלונית שמאורסת ויצא קול מחמת זה שהיא מאורסת, לא חוששין שדרך לקרות למשודכת מאורסת ועד שלא יראו עדי קידושין לא חייש' לה.

10. ופירשו הב"ח והאבנ"מ בסימן מו. שאם אמרו את שם העד חוששין לה דמאי נפק"מ בעיר זו או בעיר אחרת, ועל כרחך שאמרו אשה פלונית נתקדשה באיזה עיר ולא אמרו שם העיר שאין חוששין לקלא כי האי.

בעלמא הוא דחזו לה כרבא וכר' יוחנן בן נורי, ואילו בפט"ו שם הכ' כתב שבאשת איש שיצא עליה קול מזנה חוששים לה. ובב"ח סי' ב ס"ז תירץ שרבא אמר דווקא בבתולה לפי שקל לאנשים להוציא עליה לעז, אבל על נשואה לא יוציאו לעז בחינם לאוסרה על בעלה ולהאשימה באיסור א"א החמור.

7. הקשה הראב"ד, הא קימא לן כתובות עב. העוברת על דת יהודית תצא שלא בכתובה ותירץ הרמב"ן דאף על פי שמצווה לגרשה, אינה חובה!

8. ובתוס' פירשו לענין לאוסרה משום ביאת

ואם לא אמרו דבר, אלא שתקו, זהו אמתלא, השוכרת ומבטלת את הקול.

ומקשינן: והא אם לא אמרו, אין כאן לא קול, ולא כלום, ומאי קאמרינן זהו אמתלא?

ומתרצינן: רבה בר בר חנה בא לאפוקי מדרכה בר רב הונא, דאמר לקמן, אמתלא שאמרו מבטלת את הקול, היא אפילו אם יצאה האמתלא מכאן עשרה ימים.

קא משמע לן, שאם לא אמרו קול גמור, אלא קול מסופק, כגון קידושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה, הוא דהוי אמתלא, לפי שיצא הקול עם האמתלא בחדא מחתא.

הא אם אמרו פלונית נתקדשה היום, ולאחר זמן הוסיפו אמתלא, לא הוי אמתלא.

אמר רבי אבא אמר רב הונא אמר רב: הא דחוששין לקלא, לא מדובר ששמעו קול הברה בלבד, אלא כדי שיאמרו אינשי: פלוני אמר שאשה פלונית מקודשת, ואפשר לבדוק מהיכן שמעו, מפלוני אחר, ופלוני מפלוני, ובודקין וחולכין למצא מקור השמועה, עד שמגיעין לידיעת דבר הברור מי הם⁽¹²⁾ העדים שראו את הקדושין, שאז חוששין לקלא.

מוצעות, ובני אדם נכנסין ויוצאין, ואומרים פלונית מתקדשת היום, שיש בכל זה ראיה לחוש לקול.⁽¹¹⁾

ופרכינן: וכי השמועה שפלונית עתידה להיות "מתקדשת היום" דיה לאסור אותה? ודלמא לבסוף, לא אקדשה.

ומשינינן: אימא כך יצא הקול "פלונית כבר נתקדשה היום לפלוני".

וכן תני לוי: לא שישמעו קול הברה, אלא כדי שיהיו נרות דולקות ומטות מוצעות ונשים טוות לאור הנר ושמהות לה [התוס'] גרסו ובני אדם נכנסים ויוצאים ואומרים], ואומרות: פלונית מתקדשת היום.

ופריך "מתקדשת"? ודלמא לבסוף לא אקדשה?

אלא אמר רב פפא: אימא "פלונית נתקדשה היום".

וכן אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: לא ששמעו קול הברה, אלא כדי שיהו נרות דולקות ומטות מוצעות, ובני אדם נכנסים ויוצאים.

אם אמרו דבר, פלונית נתקדשה היום, זה הוא קול.

12. כתבו התוס' מסתמא לא פלג ר' אבא אדעולא רק בבעולא שיש רגלים לדבר א"צ דבר ברור והכא שאין רגלים לדבר צריך דבר ברור. והר"ן כתב לדייק מדברי הרמב"ם עוד חילוק שבקול דעולא צריך שיאמרו היום נתקדשה ולא מימים רבים, אבל בקול דר' אבא אין צריך היום. ועוד שבקול דעולא צריך אינשי טובא משא"כ בקול דר' אבא מספיק ב' עדים. ובשולחן ערוך

11. הקשו הראשונים הא תינה בקידושין, בגירושין איזה קול יש, ותירץ הרשב"א שבאמת מה שצריך בקידושין את כל הפרטים המוזכרים בגמ' זה כדי שלא יהא אמתלא לומר הא לא היה שמחה וכדומה לפיכך צריך את כל הפירוט אבל בעלמא סגי בשיחת האנשים. ובריטב"א תירץ דבגירושין הקול יהיה כדר' אבא לקמן דלא פליגי.

הכשרים, שאמרו בפני פלוני ופלוני נתקדשה פלונית, והלכו למדינת הים, שמע מינה שאם יש ריעותא בקול, כגון שהוציאוהו אנשים שאינם כשרים, לא חיישינן לקלא. ואם כן הוא הדין שאם אחר כך חזרו העדים ואמרו לא היו דברים מעולם, מבטלינן קלא.

אמר ליה אביי לרב יוסף, אדרבה, תוכיח מהא דאמר רב ששת, אפילו אם נודע שנתקדשה בפני עדים מפני נשים, הוי קול, שמע מינה אין חוששין בהוצאת הקול שמה אינו נכון. ואם כן, הוא הדין לא מבטלינן קלא, אם יאמרו העדים לא היו דברים מעולם.

אמר ליה רב יוסף: אחרותא נינהו, מקומות חלוקים במנהגם, בסורא נהגו שאם חזרו העדים ואמרו לא היו דברים מעולם מבטלי קלא, ובנהרדעא לא מבטלי קלא.

החיא אשה דנפק עלה קלא בעיר דאיקדשה לבר בי רב [שנתקדשה לאחד מבני הישיבה].

אתייה [שלח והביא] רב חמא לאביה של האשה, ואמר ליה: אימא לי היכי הוה עובדא?

ופרכינן: אם ידעינן בדבר הברור בפני מי נתקדשה, הא עדות מעלייתא הוא!

וכי משנתנו באה להגיד הלכות עדות, שעדים נאמנים?!

ועוד, מהו "יצא שמה בעיר", והא עדות גמורה היא זו. [ריטב"א]

ומתריצינן: אלא, כי אתא רב שמואל בר יהודה, אמר רבי אבא אמר רב הונא אמר רב: הא דחוששין לקול, לא מדובר ששמעו קול הברה, אלא כדי שיאמרו: פלוני מהיכן שמע, מפלוני. ופלוני מפלוני, שאמר (13) פלוני ופלוני היו עדי קידושין, והלכו להם למדינת הים, שאי אפשר לברר בירור גמור, ככי האי גוונא חוששין לקול. [ואף על פי שאין נרות דולקים ומיטות מוצעות].

אמר ליה אביי לרב יוסף: אם באו העדים ממדינת הים, ואמרו לא היו דברים מעולם, ולא נתקדשה פלונית בפנינו, האם מבטלינן קלא, (14) ומותרת לעלמא בלי גט, או לא מבטלינן קלא.

אמר ליה רב יוסף: מדאמר רב חסדא שאין מכשירין את הקול עד שישמעו מפי אנשים

שכן מורה לשון הגמרא. והרשב"א פירש שהגיע אחד ואמר שמעתי מראובן שנתקדשה בפני שנים ואחד אמר שמעתי משמעון שנתקדשה בפני שנים ומצרפינן עדותן.

14. פירוש נוסף כ' רש"י שמענו קול יוצא מפי נשים שהלכו העדים למדינת הים האם משתיקין את הנשים שלא יתפרסם הקול או לא. והתוס' דחו דבריו. דעת הרמ"ה הובא בריטב"א שאם אמרו העדים לא היו דברים מעולם בוודאי

מו. ב. מבואר שגם לפי ר' אבא צריך שיאמרו שנים, ראינו שמחת אירוסין ושמענו שהיו שני עדים והלכו למדינת הים וכך דקדק הלח"מ בדברי הרמב"ם וע' ב"ח שהאריך בזה.

13. וכתב הרא" דווקא שיש עכשו שנים שאומרים שמענו משני העדים שנתקדשה והלכו למדינת הים. והרמב"ם הכשיר אם בא אחד ואמר שמעתי מתרי שראו את העדים, וכ' המ"מ

החיה אשה דנפק עלה קלא באיקדשה בפני עדים לאחד מבני מקום פלניא, ולא היו ט9-ב אומרים למי. ובאו העדים ממדינת הים, ואמרו, מעולם לא העדנו על אשה זו שנתקדשה.

אמר רבא: אפילו למאן דאמר בעלמא לא מבטלינן קלא משום חשד שמא אכתי מקודשת היא, בהא, מבטלינן קלא, כי מומר אמרי אינשי, בוודאי עיינו רבנן בקידושיה, ונתברר להם שקידושי קטן הוה, ומשום הכי התירוה להנישא לאחר בלא גט.

החיה אשה, דנפק עלה קלא באיקדשה לפלוני, שהוה קטן שלא הגיע למצוות, הנראה בגופו כגדול. ומיבעיא לן אם יבואו עדים ויאמרו, לא נתקדשה בפנינו, האם נבטל הקול, משום דאמרי אינשי קטן הוה ולא היו קידושי. או דלמא, לא נבטל הקול, כיוון שהוא נראה כגדול, ולא ידעי אינשי שהוא קטן, ויבואו לידי חשד שעדיין אשת איש היא.

אמר ליה רב מרדכי לרב אשי: הוה עובדא כי האי גוונא, ואמרו חכמים שמבטלינן קלא, ולא חוששין לחשד, משום שאנשים רואים גם על מי שנראה כגדול, שעדיין הוה קטן, שלא הגיע "לפלגות ראובן", שנאמר בהם "לפלגות ראובן גדולים חקרי לב".

והיינו שלגדולים יש חכמה וחקרי לב, אבל קטן רואים עליו שאין לו דעה כגדול. ואין חוששין שמא יאמרו גדול הוא, ומבטלינן קלא היות ויאמרו אנשים שעיינו רבנן

אמר ליה אביה: אותו בחור, על תנאי קידש את בתי אדעתא — על מנת דלא אזיל שלא ילך לבי חוזאי, ולבסוף אזל, ובטלו הקידושי.

אמר ליה רב חמא: כיוון דבעידנא דהוה קלא, בזמן שהיה קול גמור, לא הוה עמו אמתלא, הרי עכשיו, לאו כל כמינך דמחזקת אמתלא לבטל הקול.

החיה אשה דנפק עלה קלא, באיקדשה בפני עדים לפלוני באציפא בתוחלא [תמר שלא נתבשל כל צרכו, והונח בחותלות — שהם כלים העשויים מכפות תמרים, להתבשל בהם. ואחר שאוכלים אותם, נשאר על הגרעין מבשר הפרי, שלא נפרד בשעת אכילה, והוה נקרא ציפה לשון ציפוי ובאותו בשר קידשה], בעינא, על מעין של מקום הנקרא "רבי שיפי".

שלחה רב אידי בר אבין לקמיה דאבבי, לשאול: אם יבואו העדים ויאמרו לא נתקדשה בפנינו, כי האי גוונא, מאי?

האם יכול הקול להתבטל או לא.

אמר ליה אבי: אפילו למאן דאמר שבעלמא לא מבטלינן קלא, משום שעדיין יש חשד לאנשים שמא בכל אופן נתקדשה, לכן מצריכים גט לחומרא, אבל בהא, שקידשה בציפא תוחלתא, מבטלינן קלא, ואינה צריכה גט להינשא לאחר. משום שמימר אמרי אינשי: עיינו רבנן בקידושיה, ולא הוה בהו שוזה פרוטה, ומעיקרא לא נתקדשה.

מבטלינן קלא. והספק כאן הוא כשחזרו העדים והוסיפו אמתלא לקול שיצא מעיקרא.